తాతలనాటి వైభవానికి చిహ్నంగా నిలిచిపోయిన, ఇంచుమించు గదిలో సగానికి పైగా జాగా ఆక్రమించిన వందిరి మంచం కిందనించి, ఇక్ష్వాకుల కాలం నాటిదని చెప్పడానికి ఆధారాలు లేకపోయినా, కనీసం పది పదిహేను అరవై సంవత్సరాల నాటిదనైనా చెప్పడానికి ఆధారాలు లేనటువంటి ఒక ట్రంకు పెట్టెని బరబరా పైకి లాగింది శారద. ఆ పెట్టె మూత తెరిచినప్పుడు 'ప్రేమనగర్' సినిమాలో 'తే తే! నా రాజా' పాట తాలూకు గందరగోళ వాద్య సంగీతం వంటి శబ్దం వస్తుంది. దాని మూత వేసినప్పుడు 'డన్ మాతా డమ్' మ్యూజిక్కు వినిపిస్తుంది. ఆ పెట్టె దే రంగు? అన్న మాట ఆటుంచి, దానికి రంగంటూ ఉన్నదా? అని దాన్ని చూసిన ఎవరికైనా అనుమానం వస్తుంది.

ఆ పెట్టె చూపినప్పుడు అప్పుడప్పుడు రాజారావు భార్యతో అంటాడు — "నేను స్కూల్లో ఆరో క్లాసులో చేరినప్పుడు నా పుస్తకాలు, బట్టలు నేను వేరేగా పెట్టుకోవాలని మా తాత గారు నా కోసం ఈ ట్రంకుపెట్టి కొన్నారు. మిగతా వాళ్ల బట్టలో కలిసి నాని నలిగిపోతాయని ఆయన బాధ" అని.

శారద పెట్టె మూత తీసింది. మూత తీసినప్పుడు పెట్టె మ్యూజిక్కిచ్చింది.

"అబ్బ! ఏమిటమ్మా పెట్టెచేత అప్పుడు చేయిస్తావు!" అని విసుక్కున్నాడు ఆయిదో క్లాసు పుస్తకం చదువుకుంటున్న చిన్న వాడు.

శారద నవ్వింది. నవ్వి, "పిచ్చి, నువ్వు పెద్దవాడి పయ్యాక ఉద్యోగం చేసినప్పుడు మాంచి కొత్త పెట్టె కొందువుగాని. అప్పటికి వస్తుడు చెయ్యదు" అంది.

"ఛీ! ఇలాంటి పెట్టె కాదు. డాక్టరు గారింట్లో పెద్ద బీరువా ఉంది చూశావా? అలాంటిది కొంటాను" అని మళ్లీ అడవడం ప్రారంభించాడు చిన్న వాడు.

శారద పెట్టెలోంచి ఒక్కొక్క బట్ట తీసి, భర్తకి అందిస్తూంది.

రాజారావు మడతలు విప్పి చూస్తున్నాడు.

... "మా తాతగారు నా కోసం ఈ పెట్టె కొని ఇరవై తొమ్మిదే ళ్లయింది" అంటాడు. రాజారావు తన వయసుకీ, పెట్టె వయసుకీ పొంతన లేదా ఎంత అలవాటు వేస్తూ.

రాజారావుకి ఆ పెట్టెని చూపినప్పుడు చిన్నతనం గుర్తుకి వస్తుంది. చిన్నతనం గుర్తుకి వచ్చినప్పుడు ఇంటికి పెద్ద దిక్కైన తాతగారు కూడా గుర్తుకి వస్తారు. శారద అప్పుడప్పుడు భర్త నడిగి అతని చిన్నప్పటి సంగతులు తెలుసుకుంటుంది.

"మా చిన్నప్పుడు మీ కీ పెట్టెలో సగం బట్టలు ఉండేవి కదూ? మిగతా సగం పుస్తకాలుండేవి. అవునా?" అనడుగుతుంది శారద.

"ఆ! నీ మొహం. ఈ పెట్టెలో సగం ఏమిటి ఖర్మ! దీనికి రెండింతలుండేవి" అనంటాడు రాజారావు.

"అయితే, మిగతా పెట్టెడు బట్టలెక్కడ పెట్టేవారు? మరి పుస్తకాలెక్కడ పెట్టుకునే వారు?"

"నీ జుర్రలో మెదడు పైజామా వాలా చిన్నది కాబోలు. సగం బట్టలు వాకిరేవులో ఉండేవి. మిగతా సగం పెట్టెలోనుండా ఉండేవి. మరి రమేష్ గాడి పుస్తకాల బీరువా నాదే కదా?"

రాజారావు చిన్నప్పుడు బాగా బతికిన రోజుల జ్ఞాపకాలను అప్పుడప్పుడు నెమరువేసుకున్నప్పుడు మందు వేసవిలో సాయంకాలపు హాయి వంటి అనుభూతి పొందుతాడు.

"ఓరి బాబోయ్! రెండు పెట్టెల బట్టలే? ఏం దర్జా అండీ మీకూనూ?" అని చిన్నవాడంటాడు.

"ఇప్పుడు అందరివీ కలిపి ఈ పెట్టెడు లేవు!" అని అంటాడు రెండవ కొడుకు తీసు.

"మా తాతగారంటే మాకూ కుట్టించుకున్నారు, ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క పెట్టెడు" అంటాడు చిన్నవాడు.

పిల్లల మాటలకి భార్యాభర్తలిద్దరూ నవ్వుకుంటారు. వాళ్లు నవ్వినప్పుడు మళ్లీ మొక్క నిండా ఉన్న మొగ్గలన్నీ ఒక్కసారిగా విరబూసిన ట్టుంటుంది.

ఆలా నవ్వినప్పుడు వాళ్ల కళ్లలో మెరుపని నీటి పొర కమ్ముతుంది. నీటి పొర కమ్మిన కళ్లు మెరుపని మనుషుల చేత కప్పబడిన మల్లెపూలు ఉదయ కిరణాలు పడి మెరిసినట్టు మెరుస్తాయి.

ఆ కళ్ల మెరుపులో 'ఆ నుంచి రోజులు' మళ్లీ రావాలనే ఆకాంక్షణం ఉంది.

ఆ నవ్వులో 'మంచి రోజులు' మళ్లీ వస్తాయని మళ్లీ మళ్లీ పూచే మల్లెపూల అందం వుమ్మకం ఉంది.

రాజారావు మడతలు విప్పి చూసి పేదాలు విరుస్తున్నాడు. "ఈ పిల్లి భుజాల దగ్గర చిరిగింది, శారదా. చిన్నే లాభం లేదు. ఈ పాంటు ముడుకుల దగ్గర చిరిగిపోయింది" ఈ జనియనుకి చెయ్యి ఊడొచ్చేసింది' అని శారద అందించిన బట్టలన్నీ తిరిగి అందించేశాడు. శారద మళ్లీ కొన్ని బట్టలు అందించింది. ఆఖరికి ఎలాగైతే నేం కాలి చిరగ అంచు దగ్గర చిరిగిన పాంటూ, కాలు అంచు చిరిగిన షర్టూ దొరికాయి. ఒక చెయ్యి ఊడొచ్చిన జనియనుకి రెండవ చెయ్యి కూడా ఊడదీసి తొడుక్కున్నాడు. షర్టు కాలరు సరిచేసుకొని కాలరు అంచు మీద చిరుగు 'ప్రెసిడెంట్'గా కనబడడం లేదని తృప్తిపడ్డాడు. అలా నాకు 'ఫరవాలేదు, ఇంకో రెండు రేవుల దాకా వీటికి ప్రమాదం లే' దనుకున్నాడు.

"చిమండోయ్! మీకు రెండు జతలే ఉన్నాయి. ఒకటి లాండ్రికి వేసింది. రెండోది మీ రిప్పుడు వేసుకున్నది. మీ రిప్పుడు వేసుకున్న జత ఇంకో రేవుతో పరి!" అని దాని ఆయుష్షు 'ఒక రేవుకి' తగ్గించింది శారద.

నాకు తెలుసన్నట్టు రాజారావు మాట్లాడలేదు.

"గట్టి జత ఒకటే ఉంది. కనీసం మీరు రెండు జతలైనా కొత్తవి కుట్టించుకోవాలి" మళ్లీ శారదే అంది.

"కుట్టించుకోవాలి. కానీ, ఎలాగ?" ఆనడిగాడు రాజారావు.

"ఎలాగో నాకు తెలియదు. చింకి బట్టలతో ఆఫీసుకి వెళ్లడానికి మీకు సిగ్గు వెయ్యదూ?"

"వేస్తుందనుకో! అయినా, ఎలాగ?"

"మీ ఆఫీసులో మీతోటి ఉద్యోగస్థులు, మీలాగే కుటుంబం ఉన్నవాళ్లు ఎలా కుట్టించుకుంటున్నారు? అలాగే! అన్నట్టేపి."

వంకర టింకర ఫోటో—ఎన్. బి. టకల్‌కర్ (కొలాపూర్)

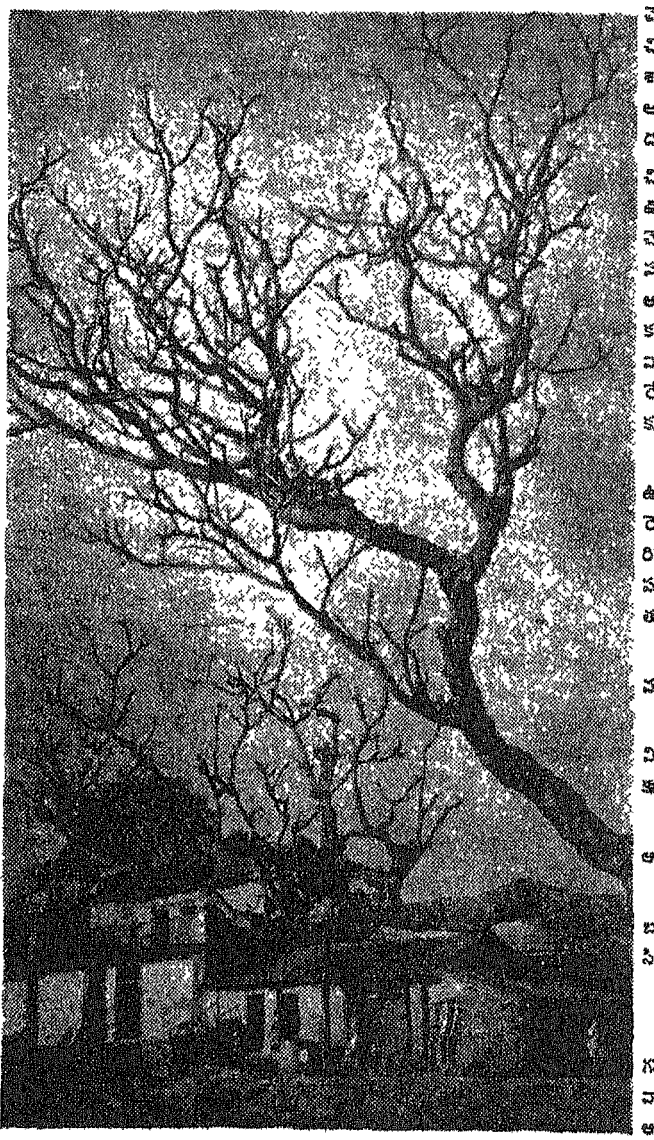

—బుద్ధవరపువాసుదేవరావు

"ఆప్పెవదిస్తారు?" అని రాజారావు భార్యని ప్రశ్నించలేదు.

* *

సాయంత్రం ఆఫీసునుంచి వచ్చాడు రాజారావు. జేబులోంచి అయిదు పది నోట్లు తీసి భార్య చేతి కిచ్చాడు. ఇచ్చి, 'ఈ డబ్బు నా కొక జత బట్టలకి కుట్టుకూలితో నవో!), రమేషు గాడి స్కూలు ఫీజుకి, మన్నవు కిందటి నెలలో ఓఖులకు కిచ్చిన పీ జాకెట్లు కుట్టు కూలికి, రేపు పొద్దుట కాఫీ లోకి పంచదారకి" అని నోట్లు ఇచ్చి తాడు మీద వేశాడు.

దేవుడి గూటో ఉంచిన ఇన్‌లాండ్ కవరు తీసుకొచ్చి "లక్ష్మి రాసింది" అని భర్త చేతి కిచ్చింది.

సీతాలక్ష్మి వస్తున్నట్లు వ్రాసింది. సీతాలక్ష్మి రాజారావుకి పెద్ద చెల్లెలు.

పెద్దత్త వస్తున్నట్లు తెలిసి పిల్లలు సంబరపడిపోయారు. పెద్దత్తను చూసి మూడేళ్లయింది. పెద్దత్త ఎలా మారి ఉంటుందో? అనుకున్నారు. దిబ్బలా అయిందో? చిక్కిపోయిందో? తెల్ల బడిందో? వల్లబడిందో?

పెద్దత్తకి కోపం ఎక్కువ. ఇప్పుడు అలాగే ఉందో లేదో? అని అనుకున్నాడు తమ్ముడు గాడు.

పెద్దత్తకి నేనంటే ముద్దు! అని కున్నాడు చిన్న వాడు.

ఆదివారం వుట్టింటి నడుపు అనే అత్తింట్లో ఎలా కాపాడాలి? అనుకుంది శారద.

రాజారావు చెల్లెలు వస్తున్నందుకు సంతోషించి, చెల్లెల్ని సంతోష పెట్టి తనకి తాతోటే వెళ్ళ మంటి ఎంత

ఎక్కువ ఎక్కి, కళ్ళ ఎదురి ఉంటాడోనని రెప్పగా ఎం బలంగా తిప్పి చేశాడు.

పిల్ల అందరి తలలు, పిచ్చిగా కాదు, పీ అత్త ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసి తిరిగి వెళ్ళి, బలుదు రంగా ఎరుకు రంగాగా గడిచిపోతుంది. కాని వాళ్ళు వెళ్ళి రోజు పగ్గాలు ధ ఉధుంపలాడుతుంటారు. కోపంగా ఏదో గొణుగుతారు.

అత్తలు వచ్చినప్పుడు అమ్మ పిండి వంటలు చేస్తుంది. వాళ్ళ గారు రోజూ కూరగాయలు కొంటారు. అత్తలకోసం అని నెయ్యి కొంటారు. అయినా, ఆవారు తోనే అత్తలు కోపంగా ఉంటారు. గొణుగుతారు. పణుగుతారు. రైలు స్టేషన్లో మాత్రం రైలెక్కే ముందు వీడుకోలు. వాళ్ళ అమ్మ ఊరుకో లేకుండింది. వాళ్ళ గారు దెబ్బలెట్టుకో పర్యంతరాయి. ఈ గందరగోళం ఏమిటో చిన్న వాడికి అంతు పట్టదు. అత్తలకి కోపం వచ్చి తిడితే అమ్మ, వాళ్ళ గారూ ఏడవాలి కాని, పిల్లి, అత్తలే ఎందు కేడుస్తారో అర్థంకాదు వాడికి.

అత్తలకి బాలమ్మ చిరు బంటాయి. అయినా వలే, వాళ్ళ చిన్నప్పుడు వాళ్ళకే వాళ్ళగారు చిరుబు కోండారు.

"అత్తలకి బొమ్మలు కొట్టలాడగా మన్న వాళ్ళ కెందుకు కొనండం?" అనడిగితే "తప్పు! అలా అనకూడదు. అది సంప్రదాయం" అంటుంది అమ్మ.

"సంప్రదాయం అంటే ఏమిటి?" అనడిగితే, "పద్ధతి" అంటుంది. "పద్ధతి ప్రకారం నడుచుకోవాలి ఏమనుకుంటే"దని అడిగితే — "ఎం ఎరుపు పోతుంది" అంటుంది.

ఈ పద్ధతి నచ్చలేదు వీనుకి. అత్తలకి కొత్త బట్టలు కొని, ఇంట్లో మిగతా అందరూ చిరిగి బట్టలు కట్టుకుంటూ ఉన్నా ఎరుపు పోకుండా ఎలా ఉంటుందో ఏనో కాదు వదువుతున్న వాడి బ్రెయిన్ బ్రెయిన్‌లా పనిచేసేవా అర్థం కాలేదు.

ఇండియా కాస్తే ఇంగ్లీషు కిళ్ళు ఫండుగాంత లేదు. ఇండియా ఎండలే తెల్సు డానికి పారి మీద ఆధికారం ఉంది కాని, ఈ పద్ధతుల్ని మార్చడానికి ఎవరికీ అధికారం లేదేమో అనుకున్నాడు టెన్త్ క్లాసు చదువుతున్న వాడి బ్రెయిన్.

"పనే వారం మీద్ అక్కడ పెద్దాడ పడుగుకి పెళ్ళి చూపులు జరుగుతా యట. పది రోజుల కంటి ఇక్కడ ఉండడం అవదని రాసింది. ఈ పది రోజులు లక్ష్మికి ఇష్టమైనవన్నీ చేసి పెట్టాలి. మీరాడేళ తరవాత ఇదే రావడం కాబట్టి అపూర్వం చెయ్యకపోతే బాగుండదు" అంది శారద కాఫీ పడేసేస్తూ.

"అప్పులు తెచ్చిన పిత్తి జర్బు పట్టి" అన్నాడు రాజారావు.

"అవి ఎలా వదులుతాయి."

రాజారావు జవాబివ్వలేదు.

ఎలా శారద అంది "లక్ష్మి తిరిగి వెళ్ళినాడు జరుగబోయే లంచనా లేవాగూ ఉన్నాయి" అని.

రాజారావు సూరా జలేదు.

* * *

రాజారావు జీవితం పడి ఎదుగుల్లో ప్రవేశించి పనుతున్నాయి. పడి చదువుల్ని ఎరుకు ఎగేసిన వయస్సులో పగత పెయుస్సు అతను 'గుడుహాస్తా' మెట్టు నెంచి 'హాడ్ గిరుహాస్తా' మెట్టుకి ఒక్కా మెట్టు మాత్రమే ఎక్కి గిలిగాడు.

రాజారావు తండ్రి అతని పగ జీవితానికి పరిసరా అప్పులు చేసి ఆ అప్పుల్ని పక్కింట అసెంబ్లీలో త్రిప్రతిపాదం తెల్యు మని కొడుకుని నియమించి పనలోకానికి చేరుకున్నాడు.

అంతేకాక, అయిపోయ్ పెళ్ళి ఈజీ శుక్రవారం అనే, పెళ్ళం లేక అప్పుల కుప్పలు అని, ఇంట్ దాయాలు (పోర్టు టోస్) బిల్ తీసుకుంటే ఆర్థిక బాధలు ఎంతో ఎన్నో ఇక్కట్లు స్కూలు ఆడు చేసిన ఆ ప్రకారం పెంచ్ తాపిలల పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యమని కోడుకుతో చెప్పి, ఆ ప్రకారం చేస్తే సమస్యలు ఎలా పరిష్కరించుకోవాలో కాక, ఎలా ఎక్కువ చేసుకోవాలో తెలుస్తుందని కూడా చెప్పి కన్ను (రెండు కళ్ళూ!) మూశాడు.

పశ్చాత్య పరిపాలకుడయిన రాజారావు తండ్రి తన పెట్టిన మాత్రం ప్రకారం ముగ్గురు పెళ్ళిళ్ళకి పెళ్ళి జేసి పక్కింట అసెంబ్లీలో ఎర్మెంటు మెంబరయి కూర్చుండ్రాడు.

అనకు పెళ్ళిళ్ళు కట్టి తరువాత 'అపోనెంట్' పెంచుకు కాదు, ఆడుపడుచుల పార్టీలు మీ యింతో తీసుకో పుట్టిన సంతానం దక్షిణ, ఇంతకాక అనేస్తున్నా ఆ పిల్లలు తోటు కోసు, (ఎక్కిళ్ళు ట్రబ్బాయ్) అనని ఆపాలే జేసి స్ట్రాంగుగా ప్రేమ స్టైజ్ చేస్తుందని తెలిపేసాయింది రాజారావుకి. అందుచేత తన తండ్రి ప్రతిపాదించిన రెండు పాత్రాలు బస్ స్టాప్ పాత్రాల్లాగే 'కిక్కిర్లు' అని చిరిపై అయిపోయాయని అతను పనుకున్నాడు.

ఎర్రు వేసుకుని చింకి కాలరు వరి చేసుకుని ఆఫీసుకి వెళ్ళడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు రాజారావు. బాతీర్థాన్ని చెయ్యడానికి వచ్చిన సి. ఆర్. పి. వాళ్ళను చూపినట్టు తన దగ్గరికి వచ్చిన పిల్లల్ని చూసి, 'ఏమి'టని కళ్ళతో ప్రశ్నించాడు.

"నాన్నగారండీ! నా బట్టలు చిరిగి పోయాయండీ. చొక్కా చేతి దగ్గర చిరిగిపోయిందండీ. నిక్కరు పిరిగిపోయి చిరిగిపోయాంగాందండీ, కుట్టి లాభం లేదండీ అంటే, చిరిగిపోతుంది. నా కొడుకు ఇలా ఉందండీ గిట్టదే! దా స్కూలుకు ఉపయోగ అని తూడా చిరిగి పోతుందండీ. మా కొడుకు ఆడుకోవడానికి వీలు కుండా ఉందండీ, బట్టలు చిరిగి పోతాయని భయం" అని వందల సార్లు బస్ పీళ్ళు తాగిన్ను డ్రైలాగు చదివి, "పాపి! వాడ్ జత కొత్త బట్ట జత కుట్టిం పండి!" అని తమాలుకుంటూ ధోరణిలో అడిగాడు కీ.

"నాన్నగారండీ, స్కూలు పోతే కుర్రాళ్ళు ఫీజు కట్టడానికి వారం రోజులే టైం ఇచ్చారండీ!" అన్నాడు రమేష్, ఆయనగారు ఎక్కువ కోపగా అరుపులాగే ఉన్నదే తప్పా.

"నాన్నగారండీ! తెల్కుల పుస్తకం కొనడానికి మాస్టారు కి లాస్ట్ బుక్కులు, [illegible] కోసమే [illegible]!" అని బాధ్యత తీరా తెలిపేశాడు పిల్లవాడు.

"ఏదీ, నీవు! పెద్దవాడ్ రేపు పెళ్ళి అవుతా మరి ఇంట్లో జోలి దన్ను ఖర్చు అంటారాయి కదా? నీ బట్టలు కుట్టేయిస్తుందామని తెల్సా డబ్బు! ఆ ఖర్చులకోసం ఉంటేనా? అవు లింకా అది చాలదు. ఇప్ప కాక అత్తకి కొత్త చీర కొనాలి కదా? పిల్లి అమ్మ ఊరికి వెళ్ళడానికి ప్రయాణం ఖర్చు లివ్వాలి కదా? ఈ ఖర్చులన్ పట్టేక్కడి నించి తేవడమా అని ఆలోచిస్తున్నాను. మరి ఇప్పటికీ నీకు బట్ట లెలా కొనేయంటా? ఫస్టుకి చూద్దాంలే!

"నీ ఫీజు కట్టడానికి ఇంకా నారం రోజు మిగిలి కదూ? చూద్దాంలే!

"నీలుపుస్తకం కొనేసారకూ స్కూలుకి వెళ్ళడం పోనీయిరా, రమే!" అని ఒక్క క్కరికి ఒక్కొక్క 'సజెస్టు' లాంటి జవాబిచ్చాడు రాజారావు. సి. ఆర్. పి. వాళ్ళ బిల్లాకి బ్యాచ్ పై తుపాకి కాల్పులకి జడిసి గుంపులు చెదిరిపోయిన పిల్లలు తలలు మాత్రాలతో వెనక్కి పోయారు.

'ప్రపంచ పిల్లని [illegible] గుండెగా పట్టుకుని గట్టిగా ఊపిరి పీల్చి ఇంటి అయిట పడి ఆఫీసు లోపల పడ్డాడు రాజారావు.

* * *

రాజారావు మంత్రాత్మ గడిచింది, తాత చిరిపెట్టేశ, తండ్రి తాకట్టు పెట్టేశ ఆస్తిని తిరిగ పిమ్మి అందినన్ని అప్పులు చేసి ముగ్గురు పెళ్ళిళ్ళకి ముగ్గురు మొగుళ్ళని కొన్నాడు. ముగ్గురు మొగుళ్ళు గొప్పవాళ్ళు కాకపోయినా మంచి వాళ్ళు.

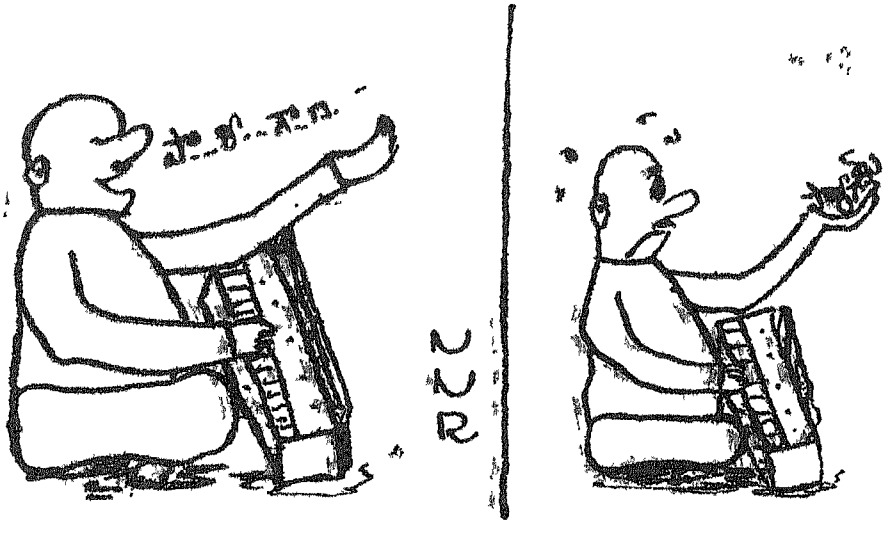

కూడ మరదులు చెల్లెళ్ళని చక్కగా చూసుకుంటున్నందుకు తమ అదృష్టం అంతుదని అనుకుంటాడు రాజారావు. బావమరదులు గొంతెమ్మ కోరికలు కోరరు. ఇవి కావాలి, అవి కావాలని పేచీ పెట్టరు. పేచీ పెట్టి అడపిల్లల్ని పుట్టింటికి పంపించేస్తామని బెదిరించరు. అలాంటి బావమరదులు దొరికిన అందరి లాగే 'బావమరదులు మంచివాళ్ళే కాక, గొప్పవాళ్ళు, వాళ్ళు పట్టు కానుకల కతీతు' అనుకున్నాడు.

మొగుడు పెళ్ళాన్ని పోషించుకోవడం, అవి అవసరాలు తీర్చడం అతని బాధ్యతగా కాక, ఆదర్శంగా భావిస్తారు ఆంధ్ర దేశంలో ప్రజలు.

అద్దంలో చూసి చింకి కాలరు సరి చేసుకున్నాడు రాజారావు. సరిచేసుకుని పిఠిలో పడడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు.

శారద అతని దగ్గరికి వచ్చింది.

"అన్నా" పిలుపు! లక్ష్మి రేపు పెళ్ళి పెట్టాలి, తెలుసా?" అనడిగింది.

"తెలుసు."

"మరి రవ్వలాలు ఓ పంద చేసి ఇవ్వాలి, తెలుసా?"

"తెలుసు."

"కనీసం ఏభై ఇచ్చి ఒక చీర కొని పెట్టాలి, తెలుసా?"

"... ..."

"డబ్బు లేదు. అలోచిస్తూ కూర్చుంటే పనులు జరగవని తెలుసా?"

"ఎక్కడని చెయ్యి జాపడం? ఇచ్చే వాళ్ళేనా ఎంతకని ఇస్తారు? ఛీ! ఛీ! వెధవ బతుకు. నువ్వు వెళ్ళు, శారదా! విసుగు పుట్టించకు!"

"అలాగంటే ఎలాగండి? జరవ పలసిన లాంఛనా లెలాగా జరపక తప్పదు. ఇవి మనమే జరపడం లేదు. జరుపుతున్న వాళ్ళందరూ మన కంటె గొప్పవాళ్ళు కాదు. మిక్కుంటే పనులు జరుగు" అంది శారద ఈ మూ ప్రపంచంలో అడపిల్లలకి లాంఛనాలు జరుపుతున్నది మీరొక్కరే కాదన్నట్టు. అని పడట గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

వంట గదిలో కూర్చుని సంభాషణ అంతా విన్న లక్ష్మి వదిన దగ్గిర గొణిగింది.

"రెండేళ్ళకో, మూడేళ్ళకో ఒక సారి వచ్చినా ఒక మామూలు చీర కొని ఇవ్వడానికి మీరు గుండె పోతారు, వదినా! ఈ కొంపలో దరిద్రం ఎప్పుడు దంతరిస్తుందో! మీ రెప్పుడు బాగుపడతారో? మన పరువెలా నిలబడుతుందో?" అని విసుక్కుంది లక్ష్మి. ఆ విసుగులో చీర మీద మోజుకాదు, మన పరువుకోసం అత్తగారింట్లో పోజు అన్న ధోరణి ఉంది.

కళ్ళ ఎదుట కనిపిస్తున్నది నిజమే అయినా, ఆ నిజాన్ని అంతకంటె కఠిన మైన వదాలతో అడవడము పర్శించడం శారద మనసుకు కష్టమనిపించింది. తాము దరిద్రంలో బతుకుతున్నారన్న నిజాన్ని ఆమె వినలేకపోయింది. పిల్లలిదరూ విషాద వాలుబాన్ని చూస్తున్నట్టు చూస్తున్నారు. శారద మాట్లాడలేదు.

మళ్ళీ లక్ష్మి అంది: "ఇంకా వయం, మా వాళ్ళు నువ్వు పట్టు చీర తేవాలని పెచీ పెట్టారు. అయ పన బిలాంటివేం పట్టించుకోరు. ఈ విషయంలో నా మాటలో ఉన్నా మీ రద్దుష్టం వంతులు! కాని, మా అత్తగారి పోద, తోటి కోడలు రోద ఎక్కువ. అవిడలాగే మేను కూడా పట్టుచీరతేవాలంటుంది. పుట్టింటివిని. పట్టుచీరే లెలాగా కొనలేం. కనీసం ఏభై రూపాయల చీరేనా కొనకపోతే నా పరువు తీస్తుంది దానిడ. మొగుడు తిట్టాడని కాదు కాని, తోటికోడలు నవ్వుందని అన్నట్టు, అవిడ నోటికి జడవ పలసి పడుతుంది."

"పుట్టింటికి వచ్చిన అడపిల్లకి అన్నీ చేసి పెట్టాలని అందరికీ ఉంటుంది, లక్ష్మి! మొగాళ్ళు కాబట్టి, బాధ్యత వాళ్ళ మీద ఉంది కాబట్టి వాళ్ళు మిను క్కుంటారు. మీ అన్నయ్య తోపాటు నువ్వు కూడా మినుక్కుంటే ఎలాగ? జరిపించవలసిన లాంఛనాలు జరిపించక మానరు. కనీసం మా పరువు మీ అత్తవారి ఇంట్లో నిలబడటానికైనా జరిపిస్తారు. అలాగని మీ తోటి కోడలుతో పోటీ పడలేమనుకో!" అని ఆడపడుచుకి 'ప్రిపోజిషన్' ఇచ్చింది శారద.

'పరువు' అన్న మాట వినేసరికి పిల్ల మీద చిరిగిన పిక్కరు చింకి చొక్కా కిందికి లాక్కుని కప్పుకున్నాడు శీను. అలా లాక్కోవడంలో భుజం దగ్గిర కుట్టిన చొక్కా చింకి మళ్ళీ చిరిగింది.

"అదే నా బాధ, వదినా! మీ పుర్యాద అత్తవారింట్లో పోతుందనే! నాకు చీరెలు కావాలని కాదు. నాకు చీరెలు ఎక్కువే ఉన్నాయి. అంతదాకా వే పడ్డుష్టవంతు నాన్నే!" అంది లక్ష్మి మా అత్తవారింట్లో మీ పరువు నిలబెట్టుకోవడం మీ విధి, ఇక్కడ కాబూలీవాడు, మార్వాడీ వాడు, పల్లబంగాదయ్య దాన్ని పెకండ్‌హాండ్ మార్కెట్లో సగం ధరకి అమ్మినా సరే నన్నట్టు,

"మాకు డబ్బు లేదని మీ తోటి కోడలుతో చెప్పేస్తే ఏం పోయిందత్తా?" అనడిగాడు శీను పేనలం ప్రేక్షకుడిగా ఉండలేక.

"సిగ్గు కాదూ?" అని, "అయినా, పెద్ద కబుర్లాడ వద్దని నీ కెన్నిసార్లు చెప్పాను? నోరు మూసుకునుండు" అని కోప్పడింది తల్లి. వాడు మాత్ర దేవత ఆజ్ఞను తు. చ. తప్పకుండా శిరసావహించాడు.

మేనల్లుడి ఆహాయకమైన వంచేసరికి అత్తకి కోపం రాలేదు. "పరువుకీ, డబ్బుకీ సంబంధం ఉందని మీ తోటి కోడ అనుకుంటే మనం పరువు పటించటం అనవసరం, అమ్మా! మనకి నిజంగా డబ్బు లేదు కాబట్టి" అన్నాడు రమేష్ చాలా జాగ్రత్తగా ఆలోచించి.

శీనుగాడ్ని గదమాయించినట్టు చెప్పి క్లాసు చదువుతున్న రమేష్‌ని గదమాయించలేక పోయింది శారద.

"పేరెత్త మన పిల్లకి కొని పెడుతున్నావా, ఊరు వాళ్ళ పిల్లకా? దీని కింత తాపత్రయం ఎందుకురా, రమేషూ? వాడేదో చిన్నతనం కొద్దీ వాగా డనుకుంటే నువ్వూ అంతే నేమిటి?" అంది శారద.

"అత్తకి చీరె పెట్టకూడదని కాదమ్మా! అత్తకి కొన్న చీరె వాళ్ళ తోటి కోడలు ముందు మన పరువు కాపాడటం వరకే ఉపయోగపడితే ..."

"చాల్లే! నీకు తెలివితేటలు బుద్ధా లని తెలుసుగాని, ఇంక నోరు మూసుకో!" అని కొడుకుని కసిరింది శారద, ఆడ పడుచు చిన్నబుచ్చుకుంటుందేమోనని.

రాజారావు నీతిలో మడిన రెండు గంటల తరవాత ఇంట్లోనికి గ్లాసు మంచి నీళ్ళు తాగి ఒక కాలూ, ఒక చెయ్యీ ఊడొచ్చిన కుర్చీని ఎడిపోకుండా గోడకి చేరబెట్టి అందులో కూలబడ్డాడు.

అతని భార్య అతని దగ్గరికొచ్చి నిల

ఆలయ ప్రాంగణం ఫోటో—భరద్వాజ (మద్రాసు)

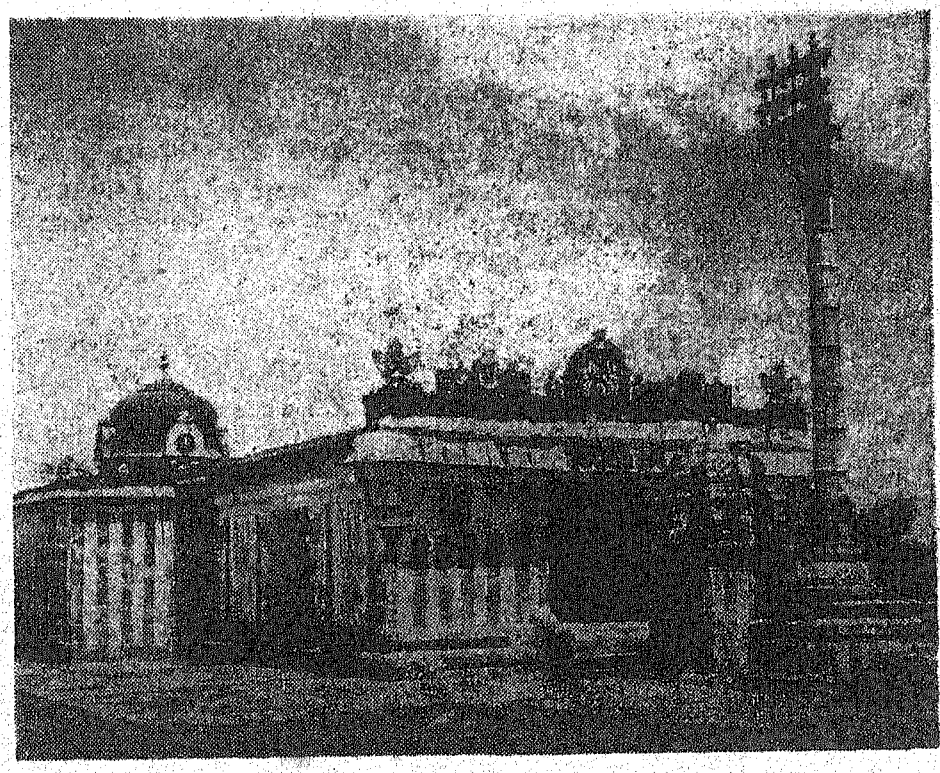

నూతన తీరాలు

గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ

రోగపు [illegible] సూచిగా
[illegible] చిక్కుపడుని
ఒక గిరిగీసి [illegible] చెప్పింది - [illegible]
[illegible] పరిణామపాదే ఎదిగిన కాలం
విశ్వాన్ని విజ్ఞానాన్ని ప్రశ్నలుగా చేస్తూంది,
ఒక యుగపు సిద్ధాంతాలూ నినాదాలూ,
ఆ యుగపు చెట్ల అంతా కలిసి
చరిత్రతో వస్తోపోయాయి,
అ[illegible] కుండా అవతరించిన ఉషస్సు కోసం
వంగ నింగి నించి నిష్క్రమించే నక్షత్రాల్లా,
[illegible] మీద [illegible] పర్వత శ్రేణుల్నించి
వారిపోయే ధూమపుంజాల్లా —
ఆ చెట్టని కీర్తిస్తున్న మనం మాత్రం
యుగాంతాన మిగిలిపోయాం వంచితులంగా ...
మరుకురాయంలో గిడ్డలు
మీలో జ్వలించే ఎగరలేని
[illegible] ఏనుకు మాన్యా
[illegible] కంఠాలతో విలపిస్తున్నాయి
లగ్నసర్పిలాల గుండెలు మిర్చిన ధ్వనులు
[illegible]
ఉద్రేక [illegible] లావా ప్రవాహాల్లో [illegible] మానవుడు
నూతన తీరాలకు [illegible] పోతున్నాడు.
ప్రాక్పశ్చిమాల మధ్య
పెటగు చీకట్ల తీరాల మధ్య
జటూ అటూ కొట్టుకు పోతున్న
మండే సూర్యమండలంలా మానవుడు
తీరాన్నించి తీరానికి కొట్టుకు పోతున్నాడు —
నెచ్చెలీ! పరుగెత్తే ప్రవాహంతో
కలిసి పరుగెడదాం పద
లేనటి ప్రభాత జ్వాలల్ని
కలుసుకుందాం పద — ★

బడింది. అవి చేతిలో 'సూరు' పడింది.

పోస్టుమన్ ఇచ్చిన రెండు ఉత్తరాలు చించి చదివాడు రాజారావు. చదివి, రెండు గ్లాసుల మంచినీళ్లు తాగి ఆఫీసుకి వెళ్లిపోయాడు.

రాజారావు చదివిగ తరవాత శారద చదివింది. శారద చదివిన తరవాత లక్ష్మి చదివింది.

ఒకటవ ఉత్తరం —

"వైశాఖి,
12—11—72

అన్నయ్యకి నమస్కరించి వ్రాయునది.

నే నింతకుముందు వ్రాసిన ఉత్తరానికి నీ దగ్గరి నుంచి జవాబు లేదు. భోజనం హోటలుకి నేను మూరు రూపాయలు బాకీ పడిపోయాను. ఆ హోటలు వాడు నాకు మరి భోజనం పెట్టనన్నాడు. వారం రోజుల్లో డబ్బు స్టైపెండుతోనో కక్కుకోపోతే నలుగురిలో పెట్టి నా పరువు తీస్తానన్నాడు.

నేను మూడు నెలల రూమ్ రెంటు బాకీ పడినట్టు ఇంతకుముందే వ్రాశాను. వారం రోజుల్లో బాకీ తీర్చకపోతే పది మందిలో పెట్టి పరువు తీస్తానన్నాడు 'హౌసునోరు—'

నాకు అప్పులివ్వలేక నా రూమ్ మేటు రూము ఖాళీ చేసి పోయాడు.

ఇట్టి పరిస్థితుల్లో కాలేజీ చదువు కొనసాగించడం అసంభవం. ఇంతటితో చదువుకి స్వస్తి చెప్పి చదువుకి తగ్గ ఉద్యోగం వెతుక్కోవాలనుకుంటున్నాను. నీ ఉద్దేశం వ్రాయి. నేను క్షేమం.

ఇట్లు నీ తమ్ముడు,
— [illegible]"

రెండవ ఉత్తరం —

"[illegible],
10—[illegible]—72.

[illegible]

[illegible] తుమ్ముకి ఒక [illegible] పెట్టకపోతే బాగుండదు! మరి అత్తగారి, మామగారికి వీరా, చారా [illegible] బాగుండదు!! మీరు డబ్బు [illegible] ఇచ్చింది పడుచున్నా [illegible]. కాని, ఏం చెయ్యడం? [illegible] లిలా [illegible]. అందులో మా [illegible] ఎక్కువ కూడాను. ఇంతే [illegible]. [illegible] అని [illegible]. [illegible], [illegible] నా [illegible] స్కాలర్షిపులు. [illegible]

ఇట్లు [illegible] ప్రియురాలు
— [illegible]."

ఉత్తరాలు చదివి [illegible] ఆత్మహత్య చేసుకోడు కదా! అనుకుంది లక్ష్మి.

"ఇంకో వారం రోజుల్లో బాబయ్య పరువు మొత్తం పద్నాలుగు మందిలో పోతుందన్న మాట" అన్నాడు రమేష్.

"డబ్బియ్యి, వదినా! నాకు నచ్చిన చీర కొనుక్కొస్తాను" అంది లక్ష్మి.

సూరు నోట్లు ఆలోచనుకి అందించి "ఏదైనా లోపం?" అని చెప్పలేకపోయింది శారద.

"నీ, రమేష్ "మీ కూడా వస్తా"నని వెంటపడ్డారు.

బజారునుంచి వచ్చాక — "అమ్మా! అత్త సూరు రూపాయలు బాబయ్యకి ఎస్. ఒ. చేసిం దని రమేష్ అమ్మ చెవిలో చెప్పాడు.

"అమ్మా! అత్త నాకో జత రెడీమేడ్ డ్రెస్ కొంది" అని అమ్మకి పాకెట్ చూపించాడు శేను.

'అమ్మా! స్కూల్ ఫీజు కట్టమని నాకు డబ్బు కూడా ఇచ్చింది. పద్దన్నా వరే!" అని రమేష్ చెప్పాడు.

"అదేమిటి, లక్ష్మి, అలా చేశావ్?" అని ఆశ్చర్యపోతూ అడిగిన వదిన ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పలేదు లక్ష్మి.

[illegible] — "[illegible] లక్ష్మి" [illegible] "[illegible]" [illegible]

* * *

[illegible]

"[illegible] పెట్టకపోతే [illegible]" అనంగు [illegible] "[illegible] లక్ష్మి" అంటుంది.

"[illegible] వెళ్లింది కదా, [illegible] ఉంటాయి" అనంగు [illegible] తప్పదు అనుకు [illegible].

"[illegible] పూటలా [illegible]" అంది లక్ష్మి విసుగుగా గోడకి [illegible] సూరు తీరాలు [illegible] లోకి [illegible].

[illegible] అంతే ఆశ్చర్యపోయింది కాని, తెలివి తప్పలేదు.

ఆడపడుచులు ముగ్గురూ 'ఈవిడ ఈ రకమైన జవాబు చెప్పడానికి కారణం ఏమై ఉంటుంది' ఏని ఆలోచిస్తున్నారు. అత్తగారు వెంటనే తెలివి తెచ్చుకుని, "వీళ్ళ వాళ్ళు రెండు పూటలా తిండి పెట్టడమే గొప్పగా అనుకుంటే దిక్కులేని వాళ్ళని నే నమలేదు" అని అంతకంటె 'ఎఫెక్టివ్'గా సెంటెన్స్ కన్స్ట్రక్ట్ చెయ్యలేని తన 'ఇంటెలిజెంటు'కి చింతించింది.

"ఇప్పుడు [illegible] పుచ్చుకునే వాళ్ళ దిక్కులేని వాళ్ళం. నేను దిక్కులేని దాన్ని కాదు కాబట్టి మావా [illegible] నేను పుచ్చుకోలేదు."

"అయితే, పుచ్చుకున్న వాళ్ళంతా దిక్కులేనివాళ్ళే అంటా వేమిటి?" అనడిగింది తోటి కోడలు.

"దిక్కులేని వాళ్ళు కాకపోతే పుచ్చుకో అక్కరలే దంటున్నాను" అంది లక్ష్మి. 'దిక్కులేని వాళ్ళు' అన్న పద సముదాయాన్ని నొక్కి పలుకుతూ.

పురాణాల్లో వికార స్వరూపాలు

వి.ఎస్. ఆర్. మౌళి

నార్వేజియా, గ్రీకు పురాణాల్లోను మనకి ఎక్కువగా వివిధములయిన పెద్ద, ఘోర స్వరూపములు కనిపిస్తాయి. ఇవి జంతు రూపాల్లోను, మానవాకారములను పోలి ఉంటాయి. వికార స్వరూపం కలిగిన, ఈ భయంకరకారములను ముఖ్యంగా మూడు తరగతులుగా విభజింప వచ్చు.

వీనిలో మానవరూపం కలిగినవి పెద్ద ఆకారంలోగాని, అసాధారణమయిన లక్షణాలు కలిగిగాని ఉండడంగాని సంభవిస్తుంది. రెండవ తరగతిలో సగ భాగం మానవరూపం, మిగిలిన సగ భాగం జంతు రూపంలోను ఉన్న స్వరూపాలు కనిపిస్తాయి. ఇక మూడవ తరగతిలో పూలం జంతురూపాలు గల ఆకారాలు కనిపిస్తాయి. ఇవి సాధారణంగా రెండు, మూడు రకాల జంతువుల రూపాలను కలిగి ఉంటాయి.

మానవరూపంలో ఉండు మాన్‌స్టర్లలో 'జయంట్స్' అనునవి బాగా తెలిసినవి. వీనిలో కొన్ని మిక్కిలి పెద్ద పరిమాణంలో ఉండి, టిటాన్లు, టిటియన్, నార్వే దేశపు రాక్షసులు ఇమిర్‌ను పోలి ఉంటాయి. కొన్నింటికి విపరీతమయిన లక్షణాలు ఉంటాయి. ఉదాహరణకు మూడు చేతులు గల రాక్షసులు, ఒంటికన్ను సైక్లోప్స్ మొదలగునవి. ఆర్గస్ అను పేరుగల కావరికి అమర దేవేంద్రునిలాగ ఒంటినిండా కళ్లు ఉంటాయిట. హెర్మెస్ అను గ్రీకు దూత ఆర్గస్‌ని చంపిన పిమ్మట, అతని కళ్లను నెమలితోకకు మార్చడం జరిగిందని ప్రతీతి. గోర్గన్లనే రాక్షసస్త్రీలకు జుట్టు చుట్టూ, నడుము చుట్టూ పాములుంటాయి. వీరిముఖాలు క్రూరంగా ఉండి, తాము చూసిన వారిని రాళ్లగా మార్చగలిగే శక్తి తమ కంటిచూపులో కలిగి ఉంటాయి.

సగభాగం మానవరూపం, సగభాగం జంతురూపం కలిగిన వికార స్వరూపాలు మనకి గ్రీకు పురాణాలలో అధికంగా కనిపిస్తాయి. "స్ఫింక్స్" అను స్త్రీకి రెక్కలుండి, సింహాన్ని బోలిన శరీరాకృతి ఉంటుంది. ఈజిప్టులోకూడా స్ఫింక్స్ కనిపిస్తాయి. బహుశా వీని పుట్టినిల్లు మెసపొటేమియా కావచ్చు. "సెటైర్స్" అనువాటికి మేకపాదములు, కొమ్ములు, తోక ఉంటాయి. "పెన్‌టార్స్" అను స్వరూపాలకు నడుంవరకు మీద భాగమంతా మానవుని పోలిఉండి, కాళ్లు గుఱ్ఱపుకాళ్లను పోలి ఉంటాయి. "మినోటార్" అను రాక్షసుని శరీర భాగమంతా మానవుని, తల ఎద్దుబుఱ్ఱని పోలి ఉంటాయి.

ఇవికాక సముద్రంలో నివసించే రాక్షసిరూపాలు కొన్ని ఉన్నాయి. వీనిలో స్కిల్లాలు చెప్పదగినవి. ట్రిటాన్లుకూడా అదే కోవకు చెందినవి. ట్రిటాన్లు సముద్ర దేవుడగు పోజిడాన్ యొక్క కొడుకులు. వీరి శరీరాలు మానవుని పోలి, చేపతోకలు కలిగి ఉంటాయి. హోమర్ వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయం ప్రకారం, స్కిల్లా మెస్సినా జలసంధుల్లో ఉన్న సముద్రపు గుహలో ఉంటుంది. దీనికి పన్నెండు పాదములు, ఆరు మెడల మీద ఆరు తలలు, ప్రతి నోటిలోను మూడేసి వరుసల పళ్లు ఉంటాయిట. ఈ స్కిల్లా ప్రమాదమయినది కాదని, దీనికి ఆడదాని శరీరం, గుండు మీనుబోలిన తల, ఒడ్డాణము మాదిరిగ కుక్క తలలు ఉంటాయని రోమన్ కవి వర్జిల్ అభిప్రాయం.

గ్రీకు పురాణాల్లో "స్కిల్లా" జలసంధుల త్రోవకి అడ్డుగా నిలబడి, నావికులను పట్టి నాశనం చేసేదిగా చిత్రించబడింది. ఈ నావికులు స్కిల్లా బారినుండి తప్పించుకోవడానికి చేసే ప్రయత్నంలో నీటి మడుల్లో చిక్కుకునే వారట.

"సిరెన్లు", "హార్పీలు" అను స్వరూపాలు స్త్రీ తలలు, పక్షుల శరీరాలు కలిగి ఉంటాయి. ప్రపంచంలో అనేక ప్రాంతాలలో ఇవి సంచరిస్తూంటాయి. "సిరెన్లు" తమ పాటలతో మనుష్యులను ఆకర్షించి వారిని నాశనం చేస్తాయి. హార్పీలు చనిపోయే ముందు మనుష్యుల శరీరాలనుండి ఆత్మలను తీసుకుని పోతాయనే నమ్మకం ఉంది.

జంతురూపములో ఉన్న వికార స్వరూపాలకు చక్కని ఉదాహరణ డ్రేగన్, గ్రిఫిన్ అనునవి. "డ్రేగన్" మొసలి రూపంలోగాని, పాము రూపంలోగాని ఉండి, రెక్కలు, కోరలు కలిగి ఉంటుంది. ఇది ఊపిరి పీల్చినప్పుడు నిప్పులు పుడతాయి. "గ్రిఫిన్" గ్రద్ద తలను, రెక్కలను, సింహపు శరీరాన్ని కలిగి ఉంటుంది.

సింధద్వారం వద్ద కావలా ఉన్న సెర్బెరస్ అను కుక్కకి మూడు తలలు ఉంటాయిట. దీని వెంట్రుకలు పాములతో కూడుకుని ఉంటాయి. "ఛిమేరా" అను రాక్షసి అన్నిటికంటె భయంకరమయినది. దీని సింహపుతల, మేక శరీరం, డ్రేగన్‌కి ఉన్నటువంటి తోక ఉంటాయి. చివరికి బెల్లెరిఫాన్ అను యోధుడు పెగాసస్ అను రెక్కల గుఱ్ఱం మీద బయలుదేరి వెళ్లి ఛిమేరాను చంపినట్లు తెలుస్తూంది. గ్రీకు సముద్రపు దేవుళ్ల వద్ద చేపతోక కలిగిన గుఱ్ఱం ఉంది. నార్వే దేశపు దేవుడయిన ఓడిన్ దగ్గర స్లెయిప్నర్ అను గుఱ్ఱం ఉండేది. దానికి ఎనిమిది కాళ్లు ఉండి, తన యజమానిని మిక్కిలి వేగంగా ప్రపంచమంతా తిప్పేది.

భూమ్యాద పర్వాలలోకల్లా టోర్గన్ గండ్ మిక్కిలి పెద్దది. ఇది భూమిని ఆవరించుకుని పడుకుంటుందని నార్డిక్ పురాణాలు చెబుతున్నాయి. ✱

నీటిలో

చిత్రం—కె. సింగారావు (దాచేపల్లి)

ఆడపడుచులకి వదిన అర్జెంటుగా కరెక్టేననిపించింది. దీనికి దెయ్యమైనా పట్టుండాలి, లేదా పిచ్చేనా ఎత్తుండాలి అనుకుంది తోటికోడలు. దీనికి పొగరు మోతాదు ఎక్కువయింది అనుకుంది అత్తగారు.

"ఓహో! వీరేశలింగంలాగ ఇంకా మువ్వు బయలుదేరావు కాబోలు వద్దు తల్లి మార్చడానికి. పెద్ద సంస్కర్త లాగే" అని తన అర్జెంటుని తిరిగి కొనసాగించింది అత్తగారు.

"మన సంప్రదాయాన్ని సంస్కరించడానికి ఇక వీరేశలింగం సరిపోడు. వది వీరేశలింగాలూ, అయిదు గురజాడ అప్పారావులూ అవతరించాలి" అని మొహం మీద ఉమ్మినట్టు జవాబు చెప్పి భర్త గదిలోకి విసవిసా నడిచి వెళ్లిపోయింది లక్ష్మి.

అలా అన్నప్పుడు ఆమె ముగ్గురు ఆడపడుచుల్నీ, వాళ్లకి చెయ్యవలసిన పెళ్లిళ్లనీ, వాళ్ల కివ్వవలసిన కట్నాలనీ, జరిపించవలసిన కాంచనాలనీ, పొయ్యవలసిన పరుళ్లనీ, చెయ్యవలసిన అప్పుల్నీ, పెరగబోయే వడ్డీలనీ, రాబోయే పరిణామాల్నీ, పోబోయే వరువుని దృష్టిలో పెట్టుకుని అన్నట్టు అత్తగారి తెలా తెలుస్తుంది?

మంచం మీద వెల్లకిలా పడుకుని సిగరెట్ పీల్చి పొగ వదులుతూ, పొగ మధ్యలోంచి మెల్లగా తిరుగుతూన్న సీలింగ్ ఫాను వేపూ, ఫాను రెక్కతోపాటు తిరుగుతున్న వెలుగు నీడల వేపూ చూస్తున్నాడు లక్ష్మి భర్త.

తలగడ ఒకటి కింద పడేసుకుని కైటార్పేసి వచ్చి నేలమీదే పడుకోవాల్సింది లక్ష్మి. చీకటిలో వెలుగు నీడలు ఒకటై పోయాయి.

"ఈ వేళ పెళ్లి గొడవ వచ్చింది, లక్ష్మీ! రేపు పెద్ద పెళ్లిని 'తూనుకోవడానికి వస్తున్నారు" అన్నాడు లక్ష్మి భర్త.

"కట్నం?"

"వాళ్లు ఎనిమిదివే అడుగుతారని తెలిసింది. అదు వేలకి బేరం పెట్టాలి. వాళ్లొప్పుకుంటే పెళ్లి భర్బులతో సహా పది వస్తాండువే అవుతుంది. విజయ సాగరంలో ఉన్న మన ఇల్లు అమ్మితే మరో రెండువేల కంటే రా" అని భర్త అన్నప్పుడు మరో కథ మొదలయిందనుకుంది లక్ష్మి. ✱